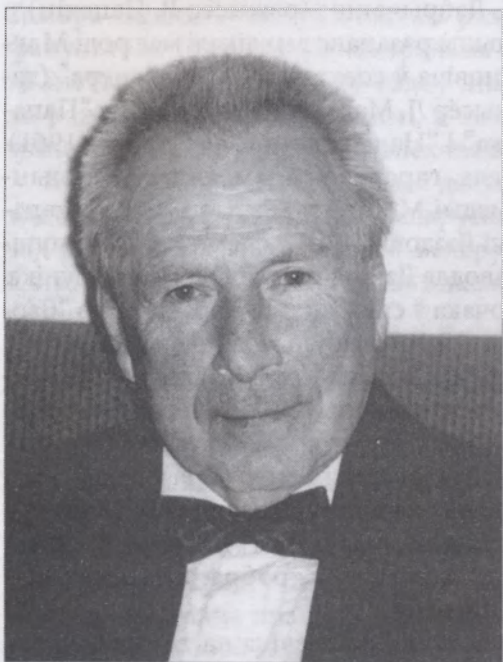

ЯГО НАЗЫВАЮЦЬ ГОНАРАМ БЕЛАРУСКАГА ТЭАТРА ЮНАГА ГЛЕДАЧА

У працоўнай кніжцы заслужанага артыста Беларусі Барыса Васільевіча Барысёнка толькі адзін запіс – вось ужо пяцьдзясят восем гадоў ён працуе ў Беларускаім рэспубліканскім тэатры юнага глядача.

Шмат гадоў таму, у другой палове 40-х гадоў мінулага стагоддзя, у цяжкія пасляваенныя часы мы разам вучыліся ў Бярэзінскай сярэдняй школе № 2. Калі я пайшоў у школу, Барыс быў ужо пяцікласнікам. Памятаю, што ён заўсёды быў адным з самых актыўных вучняў, вакол яго гуртаваліся іншыя старшакласнікі, якія лічылі яго адным з лідараў вучнёўскага калектыву. Мастацкі талент Барыса Васільевіча пачаў фарміравацца яшчэ ў дзяцінстве, сярод цудоўнай прыроды нашага прыгожага і ціхага гарадскога пасёлка Беразіно. Падлеткам ён палюбіў беларускую і рускую літаратуру, зацікавіўся фальклорам і мастацтвам.

Выпускнікі нашай школы заканчвалі самыя прэстыжныя мінскія вышэйшыя навучальныя ўстановы. Студэнт Мінскага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута Барыс Барысёнак вучыўся на курсе славутага беларускага акцёра, рэжысёра і педагога, народнага артыста Беларусі Дзмітрыя Аляксеевіча Арлова. У 1953 – 1965 гг. ён узначальваў у гэтым інстытуце кафедру майстэрства акцёра.

Калі Беларускаі тэатр юнага глядача прыязджаў на гастролі ў горад Беразіно, то яго жыха-

ры “валам валілі” на спектаклі і з гонарам гаварылі адзін аднаму: “Звярніце ўвагу, як бліскуча іграе наш Барыс!”

У рэпертуары Барыса Васільевіча ўжо больш за сто роляў. Акцёр арганічны ў самых разнастайных вобразах, яму ўласцівы мяккасць, пластычная выразнасць і дакладнасць у паказе персанажаў. Сярод іх галоўныя і эпізядычныя героі. Вядомасць і папулярнасць Б. Барысёнку не толькі сярод дзяцей і падлеткаў найперш прынеслі ролі Максіма Багдановіча ў спектаклі “Зорка Венеры” М. Алтухова і Б. Бур’яна, Станіслава Берсана ў спектаклі “Чырвоны губернатар” У. Мехавы, Шуры Гараева ў спектаклі “Учора ў Касаткіне” А. Зака і І. Кузняцова, Шульгі ў спектаклі “Маладая гвардыя” паводле А. Фадзеева, Дона Луіса ў спектаклі “Дама-невідзімка” П. Кальдэрона і інш.

Аўтар гэтых радкоў, працуючы ў 1967 – 1978 гг. намеснікам дырэктара па выхаваўчай рабоце сярэдняй школы № 13 і настаўнікам сярэдняй школы № 100 горада Мінска, разам з вучнямі неаднаразова быў глядачом многіх спектакляў з удзелам Барыса Барысёнка. Добра запомніліся ролі настаўніка ў спектаклі “Варшаўскі набат” В. Карастылёва, Вадзіма Астравухавы (“Яны і мы” Н. Далінінай), Адася і Васіля (“Папарацькветка” і “Над хвалямі Серабранкі” І. Козела), Генадзя, Славы і Селязнёва (“У пошуках радасці”, “Няроўны бой”, “Чатыры кроплі” У Розава). У час спектакляў я мог назіраць за рэакцыяй залы, сваіх вучняў, якія вельмі эмацыйна і заўсёды прызна ўспрымалі працу Барыса Барысёнка і яго калег.

Калі б у мяне спыталі, у чым сакрэт прыцягальнасці гэтага артыста, яго ўмення заваяваць сімпатыі глядачоў, то я сказаў бы пра абаянне Барыса Васільевіча, якім ён шчодро адораны ад прыроды і без якога нельга стварыць вобраз станоўчага героя. Сцэнічныя персанажы ў яго трактоўцы не толькі знешне, але і ўнутрана прывабныя людзі, што вылучае іх сярод іншых не менш абаяльных вобразаў. Ролі, выкананыя Барысёнкам, адметныя прадуманасцю, глыбокай асэнсаванасцю і любоўю да героя. Нельга не пагадзіцца са словамі беларускага тэатразнаўцы Юрыя Сохара: «Тэатр юнага глядача – родны і адзіны для Б. Барысёнка. Тут, на цюгаўскай сцэне... набываўся прафесійны гарт, крышталізавалася майстэрства, рэпутацыя вядучага артыста трупы».

Барыс Барысёнак у ролі Максіма Багдановіча.

Ёсць у таленце Барысёнка рэдкая асаблівасць, якую крытыкі называюць “акцёрскім чуццём” альбо “адчуваннем меры”. Артыст ніколі не перагружае свае вобразы залішнімі эмоцыямі, страсцямі, не перабольшвае знешнімі выяўленчымі сродкамі, ён жыве ў ролі настолькі праўдзiва і арганічна, што глядач становіцца як бы ўдзельнікам, зацікаўленым сведкам лёсу сцэнічнага героя...

Уменне адабраць з шматграннай палітры сродкаў акцёрскага выяўлення самае галоўнае, што неабходна для раскрыцця пэўнага характару-вобраза, вылучае Б. Барысёнка у рад лепшых акцёраў...»

А ў інтэрв’ю аўтару гэтых радкоў сам Барыс Барысёнак распавядаў: «Толькі ўявіце – вось ужо 58 гадоў я працую ў тэатры. За гэты час столькі ўсяго адбылося. Столькі падзей прамінула... На такой адлегласці ўсё непатрэбнае адкідаецца. Застаецца галоўнае. А галоўнае ў тэатры – гэта спектаклі.

У гэтым сэнсе мне пашчасціла. Дагэтуль памятаю, што на паклонах пасля прэм’еры “Папараць-кветкі” заслону ўздымалі сямнаццаць разоў! Спектаклі, створаныя ў 1960 – 1970 гг., здабылі гонар нашай сцэне, узбагацілі гісторыю беларускага тэатра. Я маю на ўвазе “Над хвалямі Серабранкі”, “Клоп”, “3 любімымі не расставайцеся”.

Маё жыццё неадрыўна ад Тэатра юнага гледача. Хлопчыкам і дзяўчынкам, якія прыходзяць да нас, хочацца несці сапраўды “добрае і вечнае”, каб падтрымаць іх у няпростую пару чалавечага і грамадзянскага станаўлення. Вось чаму тэатральнае мастацтва не можа існаваць між іншым, яно павінна быць прыўзнятае над жыццёвай мітуснёй, надакучлівай паўсядзённасцю. У гэтым я перакананы.

Калі я выступаю ў ролі гістарычных персанажаў, то імкнуся прачытаць больш кніг і артыкулаў пра іх, мемуары іх сучаснікаў. Дзе б я ні быў, я заўсёды думаю пра будучую ролю, пра тое,

як лепш яе сыграць, звяртаю асобную ўвагу на пажаданні рэжысёра спектакля і маіх калег па тэатры, якія гучаць на рэпетыцыях.

Маю першую галоўную ролю ў тэатры – медыка Мішы, я атрымаў у 1957 г. у спектаклі “Тры салаўі, дом 17” паводле п’есы югаслаўскага драматурга Д. Дабрычаніна (рэжысёр В. Пацехін).

Найбольшы рэзананс выклікалі мае ролі Максіма Багдановіча ў спектаклі “Зорка Венера” (галоўны рэжысёр Л. Мадзалеўская), у п’есах “Папараць-кветка” і “Над хвалямі Серабранкі” (1961) Івана Козела, гарадскога памешчыка Бобчынскага ў камедыі М. Гогаля “Рэвізор” (1966), караля Францыі Людовіка XIII у спектаклі “Тры мушкетёры” паводле Дзюма-бацькі (1968), настаўніка Януша Корчака ў спектаклі В. Карастылёва “Варшаўскі набат” у пастаноўцы У Маланкіна».

З багатай фантазіяй і тонкім адчуваннем Барыс Барысёнак выконваў ролі ў спектаклях-казках: Чыпалона (“Прыгоды Чыпаліна” паводле Д. Радары), Мядзведзь і Вецер (“На ўсіх адна бяда” і “Дай вады, калодзеж!” паводле П. Макаля), Піён (“Я спяшаюся за летам” паводле В. Пальчынскай), Каваль (“Сярэбраная табакерка” паводле З. Бядулі).

Калега Барыса Васільевіча па тэатры, заслужаная артыстка Беларусі Рыма Маленчанка адзначала: «Гумар Барысёнка заўсёды дасціпны, мяккі... яго любяць у камедыйных ролях...

Я вельмі люблю Барыса ў яго “звярыных” ролях. Гэтыя мілыя, добрыя барсукі, мядзведзікі, сабакі заўсёды даходзяць да сэрца дзяцей і выклікаюць патрэбную рэакцыю. Гэта ўжо не проста звяры глядзяць і дзейнічаюць на сцэне, гэта само дабро, адвага і самаахварнасць напаўняюць глядзельную залу.

Беларускі паэт М. Макаль, які напісаў для нашага тэатра некалькі п’ес, у кожнай з іх пісаў ролі спецыяльна для Барысёнка».

У свой час артыст актыўна ўдзельнічаў у тэле- і радыёпастаноўках. Барыса Барысёнка можна было пабачыць на “блакітным экране” і пачуць на радыёхвалях. У гэтай працы яму ўласцівы адметны творчы тэмперамент, артыстычнае адчуванне радка, штрафы, верша.

Яшчэ адна грань таленту Барыса Васільевіча – гэта яго дзейнасць як кінаакцёра. Ён зняўся ў многіх кінафільмах на студыі імя А. Даўжэнкі і Адэскай кінастудыі. Гледачам старэйшага пакалення запомніліся яго ролі дырэктара школы Марцінюка ў фільме “Сярод добрых людзей” (1962), касманаўта Андрэя (прататып Юры Гагарын) у фільме “Мары насустрач” (1963), краўшчыка ў фільме “Кампанерас” (1964).

Больш за адзінаццаць гадоў Барыс Васільевіч выкладаў акцёрскае майстэрства і сцэнічную мову ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў.

Адзін з сакрэтаў плённай творчай дзейнасці Барыса Барысёнка – гэта яго “надзейны тыл”. Я маю на ўвазе верную спадарожніцу яго жыцця – Тамару Сцяпанаўну, з якой яны разам больш чым 50 гадоў. А калі пачынаўся іх сумесны шлях, жаніху было 26 гадоў, а нявесце – 20. Тамара Сцяпанаўна вучылася на рэжысёрскім факультэце Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута. Больш за 30 гадоў яна працавала рэжысёрам на тэлебачанні, а потым на адміністрацыйнай пасадзе на тэлеканале “Мір”.

Бацька і маці ганарацца сваёй дачкой – добра вядомай у Беларусі вядучай Беларускага тэлебачання, заслужанай артысткай Беларусі Аленай Спірыдовіч. Яна вядзе самыя адказныя мерапрыемствы ў нашай краіне.

Алена Барысаўна распавядала, што падсвядома ўсіх мужчын параўноўвае са сваім бацькам. У гутарцы з журналісткай Марынай Коктыш яна ўгадвала: “І не ў крыўду маім сябрам і блізкім, тата заўсёды выйграе. Калі б мяне спыталі пра галоўнага мужчыну майго жыцця, то, канешне, у першую чаргу назвала б яго.

Я – адзінае дзіця ў сям’і. Не тое, каб мяне вельмі песцілі... Мама працавала на тэлебачанні, тата – у тэатры, абое заўсёды былі вельмі занятыя. У каго было больш вольнага часу, той мной і займаўся. Выхоўвалі як бы паміж справамі... Але я заўсёды была татавай дачкой. З ім ездзіла на гастролі. У яго грымёрцы спала, калі зацягваліся рэпетыцыі, у тэатры рабіла ўрокі. Шчыра кажучы, я ніколі не марыла пра мужа, падобнага на яго. Напэўна, ведала, што такога проста не будзе...

У маіх бацькоў былі вельмі пяшчотныя адносіны. Напрыклад, я ніколі не чула ад бацькі

грубага слова. Тата не гаварыў мне, як трэба сябе паводзіць у той ці іншай сітуацыі. Але я яшчэ падлеткам цвёрда ведала: калі хачу, каб да мяне ставіліся так, як у французскіх раманах альбо прыгожых фільмах, трэба паводзіць сябе так, як чакае ад мяне мой тата... Ён для мяне дагэтуль застаецца нейкім маральным крытэрыем...”

23 снежня 1969 г. Барысу Васільевічу Барысёнку было прысвоена званне заслужанага артыста Беларускай ССР. А ў лютым 2014 г. ён атрымаў высокую дзяржаўную ўзнагароду – ордэн Францыска Скарыны.

Барыса Барысёнка не дарэмна называюць гонарам Беларускага рэспубліканскага тэатра юнага глядача. Сёння, як і раней, Барыс Васільевіч працягвае працаваць. Адна з яго апошніх роляў – Нэніл у спектаклі “Крыху пяшчоты” італьянскага драматурга А. Нікалаі.

А яшчэ артыст вельмі любіць роднае беларускае слова. Не толькі глядачам тэатра, але і ўсім суразмоўцам Барыса Васільевіча прыемна слухаць, як ён гаворыць па-беларуску.

Артыкул я хачу закончыць словамі заслужанай артысткі Беларусі Р. Маленчанкі: “Барысёнак – чулы і спагадлівы партнёр, і працаваць з ім радасна, заўсёды гэта творчасць і заўсёды на цябе глядзяць жывыя разумныя вочы чалавека, артыста, таварыша... Артыст Барысёнак заўсёды ў пошуку, ролі яго, як і раней, разнастайныя, а сэрца артыста адкрытае для глядачоў”.

Эмануіл ЮФЕ,
прафесар БДПУ імя Максіма Танка,
доктар гістарычных навук.

Кола гадоў

КАЛЯНДАР на 2015 год

Працяг. Пачатак на с. 61, 70, 80.

215 гадоў таму нарадзіўся Келясцін Брэн (каля 1800 – 1875), краязнаўца, фалькларыст, этнограф

215 гадоў таму нарадзіўся Юзаф Масальскі (1800 – пасля 1840), пісьменнік, член таварыства філаматаў, удзельнік паўстання 1830 – 1831 гг.

215 гадоў таму нарадзіўся Ян Хелмікоўскі (1800? – 1873), акцёр, спявак, антрэпрэнёр

215 гадоў таму нарадзіўся Дамінік Цэзары Ходзька (1800 – 1863), літаратар, фалькларыст, этнограф

215 гадоў таму нарадзіўся Гаўдэнтый (Радзіслаў) Шапялёвіч (1800 – 1846), паэт

210 гадоў таму нарадзіўся Вікенцій Дмахоўскі (1805 або 1807 – 1862), жывапісец, тэатральны дэкаратар

210 гадоў таму нарадзілася Паўліна Лявіцкая (1805 – 1860), актрыса

205 гадоў таму нарадзіўся Іван Барычэўскі (Барычэўскі-Тарнава; 1810 – 1887), гісторык, археограф, фалькларыст, этнограф

205 гадоў таму нарадзіўся Канстанцін Кукевіч (1810 – 1842), жывапісец, графік

205 гадоў таму нарадзіўся Марцін Цяплінскі (1810? – 1847), паэт, фалькларыст

200 гадоў таму нарадзіўся Францішак Савіч (каля 1815 – 1845), паэт, публіцыст, рэвалюцыянер-дэмакрат

195 гадоў таму заснавана Гродзенская губернская друкарня. Існавала да 1916 г.

195 гадоў таму заснавана Таварыства філарэтаў, тайнае патрыятычнае аб’яднанне студэнтаў Віленскага ўніверсітэта. Існавала да 1823 г.

190 гадоў таму нарадзіўся Міхаіл Вяроўкін (1825 – 1896), вучоны-архівіст, археограф

185 гадоў таму нарадзіўся Іван Берман (1830-я – 1893), беларускі этнограф, краязнаўца

185 гадоў таму заснавана Гродзенская абласная навуковая бібліятэка імя Я. Карскага, першая публічная бібліятэка ў Гродне

185 гадоў таму нарадзілася Лізавета Паўлоўская (1830 – 1915), збіральніца беларускіх народных песень

175 гадоў таму нарадзіўся Аляксандр Дамбавецкі (1840 – каля 1914), краязнаўца, грамадскі дзеяч

Працяг у наступных нумарах.